

BİBLİOQRAFIYAŞÜNASLIQ BÖLMƏSİ

PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOV ELMI İRSİNİN İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ

Nadir İsmayılov

*BDU, Biblioqrafiyaşünaslıq kafedrasının müdiri,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

Professor Abuzər Xələfovun zəngin elmi yaradıcılığını retrospektiv baxımdan bir neçə mərhələyə bölmək olar. Birinci mərhələ 1955-1978-ci illəri əhatə edir. Bu mərhələ üçün əsas səciyyəvi cəhət Azərbaycan kitabxana mədəniyyətinin tarixinin tədqiq edilməsi ilə əlaqədardır. Bu tədqiqatların nəticəsi olaraq alim namizədlik və doktorluq dissertasiyaları yazmış və müdafiə etmiş, dərslik və dərs vəsaitləri çap etdirmişdir. Onun bu istiqamət üzrə tədqiqatlarında sistemli və tarixi yanaşma, eyni zamanda, kitabxanaçılıq fenomeni və onun cəmiyyətin mənəvi həyatına təsirlərinə kompleks baxış səciyyəvidir. Respublikada kitabxanaçılıq üzrə ilk dərslik və dərs vəsaitlərinin müəllifi olan prof. A.Xələfov bu mərhələdə ali kitabxanaçılıq təhsilinin klassik universitet ixtisası olduğunu qənaətinə gələrək, Bakı Dövlət Universitetində müvafiq fakültənin yaradılması ideyasını irəli sürmüş və dövrün görkəmli aydınlarının köməyi ilə 1962-ci ildə 15 il fəaliyyət göstərən şöbəni müstəqil fakültəyə çevirə bilmişdir. Fakültənin ilk dekani kimi ölkəmizdə kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq elmlərinin yaranması və formalaşması üçün zəmin yaratmışdır. XX əsrin 60-cı illərində şöbənin istedadlı məzunlarından ibarət ilk professional elmi və tədris icmasını yaratmaq-la kitabxanaların ali təhsilli kadrlarla təminatının keyfiyyətə yeni halını - institusional mərhələnin dönməz xarakter almasını təmin etmişdir. Beləliklə, Azərbaycan pedaqoji mühiti və fikirində yeni hadisənin baş verməsində o dövrün görkəmli ziyalıları - xalq yazıçısı Süleyman Rəhimov, akademik Yusif Məmmədəliyev, professor Mir Cəlal Paşayev, Əliheydər Qəhrəmanov, Hüseyn Tağıyev və başqalarının böyük xidmətlər göstər-

diyini iftixar və məinnətdarlıqla yada salmaq-la, kitabxanaçılıq icmasının görkəmi nümayəndələrinin - Zöhrab Əliyev, Murad Şəmsizadə, Əşrəf Xələfov, Haçı Həsənov, Tacəddin Quliyev, Mayıl Həsənov, Bayram Allahverdiyev, Fərman Bayramov, Elman Bədəlov, Sahib Rzayev, Əli Rüstəmov, Rasim Kazımov, Akif Əsədullayev, Aydın Xəlilov, Almaz Abasova, Raifə Vəzirova, Qəmzə Haçıyeva, Sənubər Mustafayeva, Elmira Ağayeva, Xəlil İsmayılov, Aşur Əliyev, Elmira Əhmədovanın adlarını hörmətlə qeyd edə bilərik. Professor A.Xələfov bu mərhələdə elmi dərəcə və adlarla bərabər, "Əmədar mədəniyyət işçisi" fəxri adını almışdır. Bu mərhələdə milli kitabxanaçılıq icmasının yaranması prosesi başa çatır.

Professor Abuzər Xələfovun yaradıcılığında ikinci mərhələ 1979-2000-ci illəri əhatə edir. Bu mərhələ Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişaf məsələlərinin tədqiq və təbliğ edilməsi ilə əlaqədar olmuşdur. Görkəmli alim bu mərhələdə 3 fundamental əsər, onlarla elmi məqalə çap etdirmiş və ölkəmizdə kitabxanaçılıq təhsilinin tarixini tədqiq etmişdir. Bu mərhələ həm də, professorun elmi nüfuzunun ölkənin hüdudlarından kənara çıxması ilə səciyyələnir. Özbək, gürcü və rus alimlərinin yetişməsində Abuzər Xələfovun fəaliyyəti bu dövrdə xüsusilə diqqəti çəkir. Bu dövrdə eyni zamanda, Zöhrab Baxşəliyev, Rasim Süleymanov, Akif Cəfərov, Mehmanəli Məmmədov, Sima İsmayılova, Telman Aliyev, Əliyusif Məmmədov, Pərviz Kazimi, Knyaz Aslan, Elçin Əhmədov, Çimnaz Rüstəmov, Səfurə Hacıyeva, Zöhrə Camalova və başqaları bu mühitə gəlmiş və onu zənginləşdirmişlər. Bu mərhələdə Azərbaycanda kitabxanaşünaslığın elm kimi statusu müəyyənləşdi və Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə alim "Şöhət" ordeni ilə təltif olundu.

Professor Abuzər Xələfovun yaradıcılıq yolunda XXI əsrin əvvəlləri yeni mərhələ təşkil edir. Bu mərhələdə alim yaradıcılıq laboratoriyasında Azərbaycanda kitabxana quruculuğuna dair dövlət siyasəti, kitabxanaşünaslığın milli ideoloji əsaslarının formalaşdırılması, Ulu Öndər Heydər Əliyev və kitabxana işi, kitabxana fenomeni və cəmiyyət, kitabxanaşünaslığın fəlsəfəsi, kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası kimi problemlərin tədqiqi qızıl xəttlə keçir. Bu dövrdə milli kitabxanaşünaslıq məktəbi Abuzər Xələfovun rəhbərliyi ilə daha da inkişaf edir və zənginləşir. Bu məktəbin yeni nümayəndələri - Kərim Tahirov, Sevda Xələfova, Zahidə Rzayeva, Nigar İsmayılova, Eldəniz Məmmədov, Rəşad Qardaşov, Daşqın Məhəmmədli, Adilə Abdullayeva, Ulduz Manafova, Elçin Məmmədov, Namiyə Xəlilova, Vəzufə Xudiyeva, Sahibə Əliyeva, Aygün Əliyeva və digər mütəxəssislər yetişir. Bu mərhələdə alimin səmərəli fəaliyyəti "Əməkdar elm xadimi", "Şərəf" ordeni, Azərbaycan Respublikası Prezi-

dentinin Fərdi təqaüdçüsü kimi ən yüksək təltiflərlə qiymətləndirilir.

Beləliklə, professor Abuzər Xələfovun yaradıcılıq yolununun mühüm məqamlarını təqdim etməklə Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsili və kitabxanaşünaslıq elminin formalaşmasının banisi kimi onun əziz xatirəsini minnətdarlıqla anırıq.